

BILTEN

broj 1
20.01.2016.

Tiraž: 300 primeraka

SADRŽAJ

Izmene o uslovima i načinu ostvarivanja prava na podsticaje u stočarstvu za tova junadi, tova svinja, tova jagnjadi i tova jaradi u 2016.godini

Mr Anka Kačarević.....3

Rezidba oraha

Mr Dejan Marinković.....4

Uslovi i činioci za dobru organizaciju tova junadi

Dipl ing Dragoljub Krajnović.....5

Berza poljoprivrednih proizvoda na internet.....9

STIPS.....10

IZMENE O USLOVIMA I NAČINU OSTVARIVANJA PRAVA NA PODSTICAJE U STOČARSTVU ZA TOV JUNADI, TOV SVINJA, TOV JAGNJADI I TOV JARADI U 2016.GODINI

Tokom 2016.g. nastale su određene izmene u ostvarivanju podsticaja za za tov junadi, svinja, jagnjadi i jaradi, a odnose se na:

Podnosilac zahteva za ostvarivanje prava na podsticaje u stočarstvu za tov svinja od početka 2016g. može da ostvaruje najviše za 10.000 grla tovnih svinja.

Podsticaje u stočarstvu za tov junadi, svinja, jagnjadi i jaradi ostvaruju se na osnovu zahteva koji se podnosi Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine – Upravi za agrarna plaćanja ako se podnese zahtev za svaku godinu **od 1. januara do 15. oktobra** tekuće kalendarske godine i ako su grla predata klanici ili izvezena u periodu od 1. oktobra prethodne kalendarske godine do 30. septembra tekuće kalendarske godine.

Uz zahtev za podsticaje u stočarstvu za tov junadi, tov svinja, tov jagnjadi i tov jaradi za grla predata klanici podnosi se prijemnica za otkupljena grla overena od strane klanice i nadležnog veterinarskog inspektora, i kopija uverenja o zdravstvenom stanju životinja, overene od strane nadležnog veterinarskog inspektora.

Za tova grla u vlasništvu podnosioca zahteva koja su držana na gazdinstvu drugog držaoca (kooperanta), uz zahtev podnosi se i ugovor između vlasnika životinje i držaoca životinja, koji naročito sadrži podatke o broju gazdinstva na kojem se životinja nalazi, ime i prezime držaoca životinje odnosno vlasnika gazdinstva, ime i prezime vlasnika životinje sa brojevima njihovih poljoprivrednih gazdinstava, kao i podatke o broju životinja sa brojevima njihovih ušnih markica, kako bi se mogla izvršiti provera u Centralnoj bazi podataka o obeleženim životinjama.

U 2016. godini po osnovu ovog pravilnika podnosioci zahteva mogu da ostvare pravo na podsticaje u stočarstvu ako podnesu zahtev za ostvarivanje prava na podsticaje za tov junadi, svinja, jagnjadi i tova jaradi u periodu od 1. januara do 15. oktobra 2016. godine i ako su grla predata klanici ili izvezena u periodu od **1. januara do 30. septembra 2016. godine.**

Mr Anka Kačarević

REZIDBA ORAHA

Orah (*Juglans regia* L.) je poreklom iz Persije (Iran), odakle je donesen i dalje širen po staroj Grčkoj i Rimskoj imperiji kao 'persijski orah'. To je snažno, veliko i lepo stablo sa širokom krunom, koje može izrasti i do 15 m visine i doživeti više stotina godina starosti ukoliko su ekološki uslovi pogodni za njegovo gajenje. Orah je spontani pratilac zone hrastovih šuma i vinogradarskih područja koja su umereno topla, dobro osvetljena i imaju dovoljno vlage. Područja sa manje od 150 bezmraznih dana nisu pogodna za gajenje oraha jer on ima kratku vegetaciju, kao ni krajevi sa velikim letnjim žegama, jer suviše visoke letnje temperature mogu izazvati ožegotine na stablu i izložiti stabla oraha suši.

Iako je još prošlog veka ova voćka kultivisana u našim krajevima, zasadi oraha u Srbiji i dalje imaju lošu strukturu sortimenta. Najveći broj zasada podugnut je od sejanaca domaćeg oraha, dok je tehnologija gajenja čak i domaćih sorti daleko od onoga što se radi na zapadu, i u pogledu pomotehnike i u pogledu prinosa kao rezultante primenjenih zahvata. Orah se u EU i Turskoj gaji mnogo intenzivnije nego kod nas, dok su prinosi po stablu i do 5-10 puta veći.

Za razliku od ustaljene prakse 'guste sadnje sadnica' (6-8 x 8-9 m) koja se često susreće našim zasadima oraha i koja je nedvosmisleno pokazala da kruni oraha ne daje dovoljno životnog prostora u vreme pune rodnosti, u zasadima u Zapadnoj Evropi najčešće gutine sadnje su 12-15 m x 12-15 m. Uzgojni oblici koji se susreću u Francuskoj, Italiji i Španiji su vaza ili piramida (pravilna ili slobodna, u zavisnosti od bujnosti sorte, sadnje nešto

većeg broja sadnica u trougao, špalirskog sistema uzgoja, kao i od upotrebe cirkulara u mehanizovanoj rezidbi krune). Koji će se uzgojni oblik formirati zavisi od sortnih osobina i dr. okolnosti. Sorte otvorenog ugla grananja, poput Srema, Šampiona ili Šejnova, kao i racemozne sorte (Tisa) zgodnije su za obrazovanje vaze, dok u krajevima sa izraženim vetrovima kao i kod nekih novijih sorti (Čedler, Pedro) lakše je formirati piramidalnu krunu. Visoki prinosi na Zapadu (i do 10 t/ha ploda u ljusci) ostvaruju se zahvaljujući obaveznom agromeliorativnom đubrenju i odličnoj plodnosti i humidnosti zemljišta (nivo humusa 5-8), kao i većem broju ramenih grana (npr. kod vaze 10-12 pravilno raspoređenih grana, za razliku od domaćih iskustava sa vazom od 3-4 ramene grane).

Današnja iskustva u plantažnom gajenju oraha kažu da orah, kao i dr. voćke treba redovno orezivati u punoj rodnosti stabala. Prolećnom rezidbom oraha, posle prestanka opasnosti od prolećnih mrazeva, osiguravaju se veći i redovni prinosi i sukcesivno obnavljanje rodnog drveta. Pošto je orah po svojoj biološkoj prirodi sklon ogoljavanju, tj. prenošenju vegetacije u periferiju krošnje, to se rezidbom utiče na razvoj na razvoj nižih pupoljaka i tako smanjuje neproduktivni ogoljeni deo grane. Grane bivaju ravnomernije obrasle mladim rodnim drvetom na čijim se vrhovima nalaze ženski cvetovi koji će doneti rod. Rezidbom prošlogodišnjih prirasta (za 1-3-1/4 njigove dužine) pospešuje se pojava prirasta na delu grane bliže deblu kao i vršni prirast, a od brojnosti novih prirasta zavisi i rodnost krune sledeće godine. Rezidbom se potpuno uklanjaju i vertikalno rastući prirasti, kao i udvojene grane i deblje grane koje se preklapaju u svom porastu sa dr. granama. Ove poslednje, međutim, treba rezati u dva koraka (na patrljak pa do osnove, nakon osceđivanja sokova iz rane).

Pojedine sorte, poput Šejnova, visok rod ostvaruju zahvaljujući sklonosti da obrazuju razgranatiju krunu od ostalih sorti, čime se povećava i njena gustina.

Mr Dejan Marinković

USLOVI I ČINIOCI ZA DOBRU ORGANIZACIJU TOVA JUNADI

Poznato je da se proizvodnja tovne junadi smatra po važnosti za drugu komercijalnu kategoriju u govedarstvu .Da bi se uspešno organizovala ova proizvodnja neophodno je da objekti za uzgoj i oprema u njima imaju višestruki značaj za postignute rezultate. Nezavisno od izbora smeštaja junadi u tovu, važno je omogućiti životinjama da ispolje svoje prirodno ponašanje bilo da se radi o individualnom ili grupnom sistemu držanja.

ODMOR - ovaj činioac se može smatrati za jedan od primarnih u sistemu dobre organizacije uzgoja tovne junadi. Uslovno, odmor se može definisati kao vreme provedeno u ležanju bez sna i provedeno u snu (totalna relaksacija mišića). Da bi se sprovedla potpuna relaksacija, goveče, u ovom slučaju tovno june, mora da položi glavu tako da omogući odmor vratnih mišića. Goveda provode oko 50 % vremena u ležanju -raspoređeno na 10-15 manjih

intervala u toku dana gde je vreme trajanja intervala od 60-80 minuta. Dužina svakog perioda ležanja zavisi od okruženja -smeštaja , ali je ukupno vreme ležanja fiksno. Ležanje samo na jednoj strani tela moguće je neprekidno u trajanju od 10-15 minuta. Pošto su goveda (i tovná junad) životinje velikih masa i gabarita,to izaziva veliki pritisak na delu tela koji je u neposrednom dodiru sa tlom, usled čega dolazi do poremećaja protoka krvi u plućima i izbacivanja gasova iz buraga. Goveda su klasifikovana kao vrlo društvenu kategoriju domaćih životinja, što uslovljava organizovan život u grupama a to znači da se za svako grlo treba obezbediti dovoljno prostora kako bi sva grla mogla da legnu istovremeno. Na osnovu ovoga u praksi je utvrđeno da je povećanje površine poda u završnoj fazi tova sa početnih 2 na poželjnih 4,2 m² po grlu uslovljava značajno povećanje dnevnog prirasta. Ukoliko se javi nedostatak prostora za ležanje, to onda može da uzrokuje povećanje agresivnosti ili poremećaj ritma ponašanja (vreme planirano za ishranu i odmor). Grla koja ne mogu iz tih razloga da zauzmu prostor za ležanje, moraće da stoje duži vremenski period, a zatim kada nađu priliku da legnu imaće povećane potrebe za odmorom. Primećeno je, takođe da grla koja se drže na rešetkastim podovima mogu imati netipična ili nenormalna ponašanja u odnosu na stajanje i ležanje, što sigurno uslovljava neodgovarajući pod za takav tip uzgoja.

KRETANJE - U kontekstu sa prethodnim i ovaj činioc mora da bude obezbeđen. Podovi ne smeju da budu klizavi jer to dovodi životinje u stanje stalnog stresa, što utiče na smanjenje kretanja i ostalih aktivnosti. Neodgovarajući podovi najčešće dovode do povrede i oštećenje papaka.

VELIČINA UZGAJANE GRUPE - U govedarskoj proizvodnji grupe se formiraju na osnovu pola, uzrasta (grla sličnog uzrasta ili mase),zatim prema nameni-svrsi gajenja (za tov, za priplod,za rad...),kao i na osnovu fiziološkog stanja. Princip je da se muška tovná junad treba držati u objektu u kome nema ženskih grla, zbog uznemiravanja a time i smanjenja prirasta. Praksa je utvrdila da je najpoželjnije formirati grupe od 12 tovljenika, jer se na taj način u najvećoj meri sprečava ili smanjuje agresivnost i negativni efekti uspostavljanja hijerarhijskih odnosa.

ISHRANA - Ovaj faktor je od posebne važnosti jer je utvrđeno da goveda (različitih kategorija) provode dnevno u proseku 6 časova hraneći se. Ukoliko je obročni tip ishrane, potrebno je obezbediti dovoljno mesta za sve životinje, tako da svakom grlu bude omogućen pristup hrani. Na taj način se u uzgojnom objektu izbegavaju takmičenja, stresovi i agresivnost. U slučaju smanjenja broja mesta, slabije životinje ne dobijaju dovoljno hrane pa imaju smanjeni dnevni prirast ili neretko gube na masi. Kod ishrane po volji, gde je najčešće smanjen broj mesta za hranjenje, hrana koja se nalazi u posebnim jaslama i dostupna je duže vreme junadima tako da svako grlo ima dovoljno vremena na raspolaganju da konzumira potrebnu količinu izložene hrane. U onim slučajevima gde se kabasta hrana daje po volji, a koncentrovana obročno, treba obezbediti dovoljno mesta za sve životinje tako da istovremeno mogu da konzumiraju i koncentrat.

NAPAJANJE - Za ovaj faktor vezana je ispravna upotreba i lociranje pojilica ili nekog drugog izvora za napajanje. Pojilice treba postaviti na lako dostupna mesta, što znači nikako u uglovima ili na krajevima prolaza gde slabije životinje ne mogu da prođu ukoliko su sprečene od strane jačih-dominantnijih životinja. Potrebno je obezbediti dovoljno prostora oko mesta koji je namenjen za napajanje. U takvom ambijentu voda namenjena za napajanje lako se onečisti i zaprlja okolnim urinom i fecesom, ali često i ostacima hrane koje grla prenesu posle završene faze hranjenja, pa je iz tog razloga neophodno da se ovakve posledice uredno spreče. Takođe, bitno je da se čistoća i funkcionisanje pojilica proveravaju svakodnevno, a to se naročito odnosi na objekte-boksove gde se životinje hrane hrvivima sa visokim sadržajem suve materije (koncentrati, seno..). U zimskom ili izraženo hladnom periodu treba voditi brigu da se voda ne zamrzne.

HIGIJENA - Uslovi držanja i ambijent treba da zadovolje osnovne higijenske uslove. Ukoliko su životinje nečiste, postje im neugodno, stvaraju se uslovi za razvoj parazita, tada se povećava odavanje toplote (gubitak iz tela), a takođe takvi uslovi smanjuju tržišnu vrednost grla. U skladu s tim od posebne je važnosti da se deo za ležanje održava čistim, što se postiže ubacivanjem dovoljne količine prostirke kao i njenim redovnim uklanjanjem pošto se iskoristi i isprlja. Pored čistih ležišta potrebno je održavati i čistoću prostora za kretanje, pošto se nečistoća nakuplja na papcima i donjim delovima nogu i raznosi po delu za ležanje. Neredovno izdubavanje utiče da pod bude vlažan i prljav što inicira oštećenje ili oboljenje papaka.

POVREDE U OBJEKTU - Tov junadi se organizuje u slobodnom sistemu držanja, gde je zbog učestalog kretanja i realna mogućnost povređivanja tela. Da bi se smanjilo povređivanje tovljenika podovi treba da budu tako napravljeni da spreče pre svega povrede nogu i papaka ali istovremeno da omoguće normalan intenzitet trošenja rožne mase papaka. Time se sprečava prerastanje papaka i komplikacije sa hodanjem, stajanjem i drugim neželjenim posledicama. Iz tog razloga potrebna je učestala kontrola i redovna obrada papaka. Ostale telesne povrede nastaju uglavnom kao posledica agresivnog ponašanja, posebno ukoliko postoji nedostatak prostora ili neodgovarajuće forme postojeće opreme u takvim objektima. Osim toga potrebno je da se sprovodi postupak obezrožavanja životinja, čime se takođe smanjuje agresivnost i sprečavaju povrede koje mogu izazvati rogovi.

ČISTOĆA I IZMENA VAZDUHA - Prevelike naseljenosti u objektima za tov, podovi se brzo prekriju balegom, i osokom, rezervoari ispod poda mogu sadržati velike količine tečnog stajnjaka a uz to može da se nataloži dosta prašine iz hraniva i prostirke. Kao posledica toga vazduh u tim objektima je jako zagađen prašinom, bakterijama, virusima, sporama gljivica, i štetnim gasovima. Prisutni agensi mogu izazvati infekcije i alergije, dok gasovi mogu biti otrovni ili iritirajući. Od svih kategorija životinja najozbiljnije posledice zagađenog vazduha u objektima usmerene su na telad. To su mlade životinje sa nerazvijenim imunosistemom, slabe otpornosti, na koje izrazito deluju pomenuti agensi -izazivači infekcija, pa se kod njih javljaju teška respiratorna oboljenja. Starije kategorije, posebno odrasla grla su otpornija i mogu da tolerišu veće zagađenje vazduha. Međutim i pored navedene otpornosti ipak se loše stanje u objektima negativno odražava na respiratorne organe,pa samim tim i na zdravstveno stanje i proizvodne mogućnosti. U objektima za tov junadi relativno se lako održava higijena vazduha, upotrebom ventilatora, a pošto su goveda otporna na hladnoću lako podnose nastale promene u objektu.

SVETLOST-Ovaj činioc je neophodan u objektu jer omogućava normalno ponašanje, kretanje, ishranu, pronalaženje ležišta i druge potrebne aktivnosti. Svetlost je neophodna i radnicima da bi neometano kontrolisali i izvršavali poslove vezano za objekat i životinje u njima. Može da se koristi prirodno ili veštačko osvetljenje. Prirodno osvetljenje je jeftinije ,pa se preporučuje da deo krova ili zidova bude od materijala koji propušta svetlost (prozirni materijal). Preporučuje se da 8-10 % površine krova pokrije ovakvim materijalom,a ukoliko je u opciji zidna površina onda bi trebalo da zauzima 10-15 %. Za korišćenje ove opcije,bitna je i lokacija objekta. Ukoliko se koristi veštačko osvetljenje, predviđa se 250 lux-a u prostorijama za teljenje, a 150 lux-a u ostalom delu objekta. Bitno je znati da zahvaljujući biohemijским i toplotnim efektima spektra sunčeve svetlosti dolazi do uništavanja mnogih mikroorganizama i povoljno utiče na higijenu i zdravlje životinja.

Dragoljub Krajnović, dipl. inž.

BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA NA INTERNETU

Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine je pre dve godine pokrenulo sajt www.agroponuda.com, sa ciljem da se poljoprivrednim proizvođačima pruži mogućnost da lakše i brže prodaju svoje poljoprivredne proizvode putem interneta. Agroponuda je berza poljoprivrednih proizvoda i sprovodi se u cilju promovisanja malih poljoprivrednih gazdinstava koja funkcionišu kao porodična gazdinstva. Podaci o ponuđačima poljoprivrednih proizvoda postavljaju se besplatno na portal www.agroponuda.com. Na taj način se stvara baza tržišnih podataka raspoloživih poljoprivrednih proizvoda i stvara se podrška njihovom plasmanu na području čitave Republike Srbije. Svi poljoprivredni proizvođači koji su zainteresovani za ovakav način prodaje poljoprivrednih proizvoda, mogu se obratiti savetodavcima Poljoprivredne stručne i savetodavne službe “Padinska Skela” radi postavljanja podataka na sajt. Ti podaci su: Ime i prezime, adresa, br polj. gazdinstva, vrsta i količina proizvoda i kontakt telefon.

Na ovakav način se mogu prodavati voće, povrće, živa stoka i sl. Vreme trajanja ponude je do dve nedelje, ali ponuda se može obnoviti i više puta. Svi poljoprivrednici koji imaju mogućnost korišćenja internet mogu u svakom trenutku videti trenutno aktuelne ponude poljoprivrednih proizvoda, po vrsti, količinama i mestima.

Prodaja putem internet u razvijenim zemljama je vrlo zastupljena, a u Srbiji zauzima sve veći značaj. Internet omogućava da se na jednom mestu nađe kompletan asortiman i da kupac ima aktuelne informacije koje su mu permanentno dostupne. Savremenim pristupom marketingu u poljoprivredi, putem interneta, ostvaruje se značajna konkurentna prednost u plasmanu poljoprivrednih proizvoda, a poljoprivrednicima ostaje više vremena da se posvete postizanju boljeg kvaliteta proizvoda.

**Pregled cena (RSD) sa zelene, kvantaške i stočne pijace u Beogradu za period
11.01.- 18.01. 2016. godine**

Povrće			Voće			Pijačna cena stoke	
Proizvod	Kvantaš	Zelena	Proizvod	Proizvod	Kvantaš	Zelena	Proizvod
	Din/kg	Din/kg		Din/kg	Din/kg		Din/kg
Blitva	16.00	30.00	Banana	105.00	150.00	Tovljenici (80-120 кг)	140.00
Cvekla	30.00	60.00	Nar	140.00	200.00	Bikovi (≥500kg, HF rasa)	210.00
Karfiol	130.00	250.00	Jabuka	45.00	80.00	Bikovi (≥500кг, SM rasa)	240.00
rompir beli	40.00	70.00	Orah	650.00	800.00	Stočna hrana	
Kupus	45.00	50.00	Ananas	140.00	200.00		
Luk crni	45.00	80.00	Dunja	100.00	120.00	Lucerka seno u balama(cena/kg)	20.00
Paprika šilja	210.00	300.00	Mandarina	90.00	130.00	Kukuruz,džak 50 kg, okrunje, fino sušen	20.00
Paradajz	180.00	250.00	Limun	105.00	170.00	Pšenica (džak 50 kg)	24.00
Pasulj	220.00	350.00	Kruška	85.00	100.00	Suncokretova sačma 33%proteina (džak 50 kg)	40.00
Praziluk	80.00	100.00	Pomorandža	75.00	200.00	Sojina sačma 44%proteina (džak 33 kg)	70.00